

1. מהפכה: הכשר למסעדות פתוחות בשבת <https://judaism.walla.co.il/item/2765027>

ועדת שרים לענייני חקיקה אישרה היום (שני) את הצעת החוק של ח"כ אלעזר שטרן (התנועה) לפיה יוכלו בתי אוכל שרוצים להמשיך ולפעול בשבת לקבל תעודת כשרות מיוחדת לימי חול.

כיום, קובע חוק הונאת הכשרות כי "במתן תעודת הכשר יתחשב הרב בדיני הכשרות בלבד" כאשר בפועל נשקלים שיקולים אשר אינם כשורים לכשרות המזון כגון: הצגות ומופעים לא צנועים, עריכת טקסים לא לפי ההלכה היהודית ועוד. בנוסף, אין באפשרות של בתי אוכל לקבל תעודת כשרות אם ברצונם לפתוח בשבת. על פי ההצעה של ח"כ שטרן תעודת ההכשר תינתן לבית העסק בהתחשב אך ורק במידת כשרותו של המזון.

תיקון זה נובע, בין היתר, ברוח פסיקתו של בית המשפט העליון אשר קבע כי החלטות מועצת הרבנות הראשית להתנות בתנאים שאינם שייכים לדיני כשרות המזון את מתן תעודת הכשרות התבססו על שיקולים שאינם בגדר הסמכות המוקנית להם בחוק. לגבי פתיחת בתי האוכל ביום שבת, מוצעים סייגים הלכתיים שונים, לרבות שימוש בכלים נפרדים לימי החול וליום השבת, אשר מאפשרים לעסקים לקבל תעודת הכשר לימי החול בלבד. סייגים אלו מקובלים כיום ברשויות מקומיות בצפון הארץ וקיבלו אסמכתא מרבנים בכירים. ח"כ שטרן אמר היום לאחר האישור הוועדה: "נושא הכשרות הוא נושא נוסף בסוגיית דת ומדינה בעל היבטים רבים המצריכים שינויים חקיקה. הצעת החוק, שנסמכת על עמדתם של רבנים חשובים בציונות הדתית, תגרום להרבה יותר מסעדות להיות כשרות ובשורה התחתונה להציג יהדות מחברת ולא יהדות דוחה."

הרב גלעד קריב, מנכ"ל התנועה הרפורמית אמר כי "הצעת החוק מעדיפה בצורה ברורה את החיבור של הציבור למסורת על פני אינטרסים של מונופול מושחת. במדינה מתוקנת כלל לא היינו נזקקים לחוק בשל הפסיקה הברורה שיש להעניק תעודות כשרות על סמך עניינים הקשורים לכשרות המשון, אולם במדינת ישראל כוח המשחית של הממסד הרבני מחייב חקיקה כדי להבטיח את המובן מאליו". מנגד, ח"כ משה גפני אמר בתגובה כי החוק יגרום שלא תהיה כשרות בישראל. "אין דבר כזה שתעודת הכשרות תהיה נפרדת משמירת השבת. הממשלה הרעה הזאת מאשרת כל חוק שפוגע בדת ובהלכה ואני מקווה שהבית היהודי יגיש ערר על החוק".

2. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רמד סעיף ו

יהודי הקונה מכס ומשכיר לו א"י לקבל מכס בשבת, מותר אם הוא בקבולת, דהיינו שאומר לו לכשתגבה מאה דינרים אתן לך כך וכך. הגה: וכן יוכל להשכיר המכס לכל השבתות לאינו יהודי, והא"י יקח הריוח של שבתות לעצמו, ולא חיישינו שיאמרו לצורך ישראל הוא עושה, דבמקום פסידא כי האי גוונא לא חששו (בית יוסף); וישראל הממונה על מטבע של מלך, דינו כדין הממונה על המכס, ואף על פי שמשמיעים קול בשבת בהכאת המטבע (הגהות מיימוני פ"ו וע"ל סי' רנ"ב); ויזהר שלא ישב הישראל אצל הא"י בשבת כשעוסק במלאכתו במטבע, או בקבלת המכס (מרדכי פ"ק דשבת).

3. משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רמד סעיף ו

(לד) והא"י יקח וכו' - ר"ל דבזה ג"כ מדינא שרי דא"י כי עביד אדעתא דנפשיה עביד וכתב המ"א דגם משום שכר שבת לית בזה אף שהוא משכירו לשבת לחוד משום דהרי הוא כאלו קנה ממנו המכס [וה"ל כאלו יודע שיביאו לו א"י סחורה בשבת ומכרה בע"ש לא"י שהוא יקבלה ממנו בשבת דפשיטא דשרין] וכן גבי מטבע מוכר לו הורמנא בעלמא מה שיש לו מהמלך וכל הריוח יקח הא"י ואין בזה רק משום מראית העין שיאמרו שהוא עושה לצורך ישראל שישראל שכרו לכתוב בשבת ולקבל המכס וזהו שכתב הרמ"א ולא חיישינו וכו' דבמקום פסידא וכו' ולא הזכיר כלל משכר שבת ועיין בה"ל:

(לה) לא חששו - דע דמשמע מכל הפוסקים דלא התירו אפי' במקום הפסד גדול אלא באופן זה שציר השו"ע דהיינו או בקיבולת או שמשכיר לו את גוף הריוח דבכל זה העובד גלולים אדעתא דנפשיה קעביד אבל בשכיר יום ממש אסור בכל גווני ומזה תדע שאותן האנשים המחזיקים בית משקה שלוקחין מע"ש איזה א"י בביתן על יום השבת לעסוק במכירת המשקה שלא כדין הם עושין דאף אם נחשוב מניעת ריוח יום השבת להפסד גדול מ"מ הלא לא התירו בשכיר יום ממש וגם דאולי הוא רק בכלל מניעת הריוח כמו שכתבו האחרונים לענין תנור ומרחץ ועכ"פ אין להתיר אלא באופן שציר השו"ע והרמ"א או שיקנה לו מע"ש כל הדברים שנותן לו למכור ואף דעכ"פ עדיין העסק נקרא על שם ישראל זה מותר משום פסידא ולפי מה שכתבנו לקמיה בשם הט"ז יהיה מותר בזה לישראל לישב מרחוק ולשמור שלא יגנוב הא"י מהעסק אך שיזהר שלא יתערב בהעסק ושלא ידבר עמו כלום מעניינים ההם והוא דבר שקשה ליזהר שלא לדבר כלום כשיושב שם אך העולם נוהגין להתיר והנח להם מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין [תו"ש] והבוטח בה' ואינו מחפץ צדדי קולות על שבת אשריו:

4. ביאור הלכה סימן רמד סעיף ו

* דבמקום פסידא וכו' - הקשה מ"א דהלא משום שכר שבת לא מקילינן אפילו במקום פסידא כדמוכח בסימן רמ"ג בתנור ומרחץ דשם איכא לפעמים פסידא יותר ממכס ע"ש ותירץ דמ"מ באותו היום יש פסידא במכס דחשבינן לכל יום בפ"ע ור"ל משא"כ במרחץ דשם הוא רק מניעת הריוח ו

5. שערין מצויינים בהלכה סימן עג

(יג) אסור להשכיר לו עיי' בארחות חיים (סי' רמ"ג) בשם שו"ת ריב"א (או"ח סי' י"א) באופה שרוצה למכור בכל ערב שבת הקמח לפועל עכו"ם ויאפה בעצמו וכל הריוח שלו כתב שם אופן ההיתר והאיך להתנהג. עיי"ש וכן בשו"ת שואל ומשיב (מהר"ג סי' ט"ז) מתיר ע"י שטר מכירה וכתב שם אופן ההיתר עיי"ש.

אולם בשו"ת כת"ס (או"ח סי' ס"ג) ובשו"ת מהרי"א אסאד (סי' ס"ב) ובשו"ת מהר"ם שיק (סי' ס"ז) לא רצו להתיר רק יעשה עמו שותפות דאו לא שייך מראית העין. עיי"ש.

6. תלמוד בבלי מסכת חולין דף טו עמוד א

דתנן: המבשל בשבת, בשוגג - יאכל, במזיד - לא יאכל, דברי רבי מאיר; רבי יהודה אומר: בשוגג - יאכל במוצאי שבת, במזיד - לא יאכל עולמית; רבי יוחנן הסנדלר אומר: בשוגג - יאכל למוצאי שבת לאחרים ולא לו, במזיד - לא יאכל עולמית לא לו ולא לאחרים.

7. **שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שיח סעיף א**
המבשל בשבת, (או שעשה אחת משאר מלאכות), (טור), במזיד, אסור לו לעולם ולאחרים מותר למוצאי שבת מיד; ובשוגג, אסור בו ביום גם לאחרים, ולערב מותר גם לו מיד; (ואם אמר לאינו יהודי לעשות לו מלאכה בשבת, ע"ל סימן ש"ז סעיף כ').

8. **ביאור הגר"א אורח חיים סימן שיח סעיף א**
המבשל בשבת כו'. פסק כר"י ולא כר"מ משום דסתמא דחולין כוותיה אבל התוס' וסייעתם פסקו כר"מ

9. **ט"ז יורה דעה סימן צט ס"ק י (בשם רש"ל)**
דהיינו דוקא שידע זה שנתבטל עבורו וניחא ליה אפילו לא צוה אותו לבטלו אבל אם לא ידע ממנו שרי ליה דהרי הוא כשוגג

10. **רבי עקיבא איגר יורה דעה סימן צט סעיף ה**
ואם ביטל על הסתם למי שירצה לקנות הרי הוא כמו שנעשה בשבילם ביחוד ואסור' לכולם תשו' הריב"ש סי' תצ"ח ונשמע מזה דאף מי שנתבטל עבורו לא ידע מזה ודלא כט"ז (סק"י):

11. **בעיות פרקטיות – השגחה, ביטול ישראל**

12. Jun 1, 1990 -- Shabbos as a Standard of Kashrus

The Rabbinical Council of America in convention assembled

Reaffirms its long standing policy that the granting of Kashruth supervision be considered only for restaurants, bakeries and hotels that will not be in violation of any aspect of Halacha regarding Shabbat and/or Yom Tov;

Deploras those restaurants, bakeries and hotels that purport to observe Kashruth but are in violation of the Halachot of Shabbat and/or Yom Tov;

Applauds those Kashruth supervising agencies that refuse to grant supervision to such restaurants, bakeries and hotels;

Calls upon those Kashruth supervising agencies that have comprised these standards of Shemirat Shabbat V'Yom Tov to use their good offices to bring all of their restaurants, bakeries and hotels into compliance with these standards.

13. **פתוח בשבת וכשר? כן, אבל הרב אהרון ליבוביץ <http://bit.ly/2ArEf8R>**

השבוע עברה בוועדה השרים לענייני חקיקה הצעת החוק של חבר הכנסת אלעזר שטרן המחייבת את הרבנות להעניק תעודת כשרות גם למסעדות הפתוחות בשבת במידה והאוכל כשר. הצעה זו עוררה את חמתם של רבים, ובאמת אפשר לתמוה עליה. האם ייתכן כי מבחינה הלכתית מסעדה הפתוחה והמבשלת בשבת תחשב כשרה? האם ניתן לפקח על כשרות אם המשגיח אינו יכול להגיע למקום יום אחד בשבוע? האם ריאלי שבית עסק יחזיק שני מערכות של כלים ומכשירי ביטול, כנדרש במקרה כזה?

אלא, שאלות אלו הינם טכניות ולא מהותיות. בוודאי ניתן למצוא להם פתרונות הלכתיים וטכניים, כפי שעשו בעבר כמה רבנים אזוריים בצפון, וכפי שעושים כמעט כל בית מלון בארץ בהם יש משגיח הנוכח בשבת. מבחינת ההלכה ניתן לוודא שהאוכל המוגש בימות החול יהיה כשר למהדרין, גם אם מבשלים במקום בשבת. זה מורכב ודורש מאמץ, אבל אפשרי.

ברצוני להעיר כמה הערות מהותיות יותר העולות סביב סוגיה זו:

מדרון חלקלק. החשש הדתי המשמעותי שעולה כאשר מתחילים להעניק תעודות הכשר למקומות הפתוחים בשבת היא העלייה הדרמטית הצפויה במסעדות פתוחות בשבת. כל עוד תעודת הכשר תלויה בסגירה בשבת יש מאזן בין הרווחיות העולה מתעודת הכשרות לבין הפוטנציאל הכלכלי של עוד יום עסקים בשבוע. ברגע שאפשר גם וגם יש להניח שזה יתאים להרבה עסקים.

הפרדת רשויות. חוק איסור הונאה בכשרות הוא חוק להגנת הצרכן. עניינו יכול להיות כשרות המזון בלבד, כפי שכבר נקבע בבג"צ. אלא שהחוק מגדיר את הרבנות הראשית לישראל גם כרגולטור של החוק ובנוסף כמחזיק הבלעדי ברישיון לתת שירותי השגחה. המחסור בהפרדת רשויות בתחום הכשרות, והמונופול הנמצא בידי הרבנות הנשלטת מזה שנים על ידי הציבור החרדי הפכו את הכשרות בישראל לכלי פוליטי ומגזרי.

מסורתיות והלכה. כאדם שומר תורה ומצוות קשה גם לי לראות מסעדות פתוחות בשבת, יחד עם זאת אני מבין את רצונו של הציבור הפוקד את אותם מסעדות. הרצון שיהיה איפה לאכול ולבלות ביום החופשי. בנוסף חשוב לי שמושגים כמו "שבת" ו"כשר" ימשיכו לשאת משמעות עבורם, ואני יודע שבעבור רבים מהם אלו מילים עם משמעות מסורתית וחברתית אך לא הלכתית מובהקת.

מרחב ציבורי משותף ומוסכם. הנכונות לראות ולהבין את האחר והאמונה כי ניתן להגיע לפשרות טובות במרחב הציבורי, הם התקווה שנותרה לנו לשימור על מננה משותף רחב של זהות יהודית ברחוב הישראלי. עבודה חשובה ביותר בכיוון זה עשו פרופסור רות גביזון והרב יעקב מדין באמנה שכתבו אשר יצרה שפה והקשר לשיח זה. נכון להיום זו שפה שהמגזר החרדי, הרבנות הראשית לישראל ולצדדים אחרים חלקים בציבור הדתי לאומי, אינם מבינים. הם מעדיפים להנציח את הניכוס הבלעדי של המושגים האלו לעצמם, ולהמשיך את מאבקי הכוח סביב החקיקה הדתית, מאבקים שעתידיים להפסידם להערכתך.

פתחנו את הפרויקט שלנו "השגחה פרטית- כשרות קהילתית" כי ראינו שחוק איסור הונאה בכשרות מזיק לפנים של הכשרות ברחוב הישראלי ופוגם גם ברמת הכשרות. לעיתים קרובות אנו נשאלים אם אנחנו מוכנים לקיים את המודל שלנו במקומות שפתוחים בשבת. התשובה שלנו היא שקודם כל יש לקיים שיח אזרחי סביב המאפיינים של השבת במרחב הציבורי. ברגע שתהיה אמנה אזרחית חדשה בנושא השבת במרחב הציבורי בירושלים, חתום על ידי מספר משמעותי של אנשי ציבור, שומרי הלכה ושאנים, לא רק שנכניס את הפרויקט למקומות השומרים על אותה הסכם הפתוחים בשבת, גם נרגיש מחויבים לכך.

הרב אהרון ליבוביץ, מייסד "השגחה פרטית - כשרות קהילתית על פי ההלכה", חבר בבית הלל, ראש בית מדרש "סולם יעקב" בנחלאת, י"ר מינהל קהילתי "לב העיר" ומזכיר סיעה "ירושלמים" בעירייה.